

Woensdag 8 april 2009 19.30u -Boaz van Luijk-

Stilte

Muziek

Welkom

Welkom in deze derde dienst in de stille week.

Ik wil beginnen door met u het eerste vers uit Johannes 13 te lezen. Dit is Johannes' inleiding op de lijdensweg die Jezus moet gaan. Tegelijk is het een samenvatting van wat er gaat gebeuren en waarom dat zal gaan gebeuren.

Lezen Johannes 13:1 (Willibrord)

1. Het paasfeest was ophanden. Jezus wist dat zijn uur gekomen was: nu zou Hij de wereld verlaten om naar de Vader te gaan. Voorheen hield Hij al van degenen die Hem in de wereld toebehoorden, maar nu zou Hij hun zijn liefde betonen tot het uiterste.

Gebed

Zijn liefde tot het uiterste betonen; dat betekent voor Jezus de lijdensweg gaan. Een lijdensweg waar Hij steeds Zijn ogen op God hield, op wat Gods wil was. Door Jezus' liefde mogen wij ook onze ogen op God richten en van Hem onze hulp verwachten. Laten we daarom als openingsgebed opwekking 451 zingen.

Zingen Opwekking 451 "Ik hef mijn ogen"

Lezen Johannes 13:2-20 (Willibrord)

Ik wil met u verder lezen in Johannes, de verzen 2 tot en met 20. Na het bijbelgedeelte zullen we als bevestiging Lied 502 zingen.

2. Het gebeurde tijdens een maaltijd.

De duivel had inmiddels iemand ertoe aangezet Hem over te leveren:

Judas, de zoon van Simon Iskariot.

3. Jezus,

die wist dat de Vader Hem alles in handen had gegeven

en dat Hij van God gekomen was en naar God zou teruggaan,

4. stond van tafel op,

legde zijn bovenkleden af

en bond een linnen schort om zijn middel.

5. Daarna goot Hij water in een waskom

en begon Hij de voeten van zijn leerlingen te wassen.

Hij droogde ze af met de schort om zijn middel.

6. Zo kwam Hij bij Simon Petrus.

'Heer,' zei deze, 'gaat Ú mij de voeten wassen?'

7. Jezus gaf hem ten antwoord:

'Wat Ik doe, daar heb je nu geen begrip van; later zul je het begrijpen.'

8. Petrus hield vol:

'Nooit in der eeuwigheid zult Ú mij de voeten wassen!'

Maar Jezus zei: 'Als Ik je voeten niet mag wassen, hoor je niet bij Mij.'

9. 'Heer,'

zei Simon Petrus toen,

'dan niet alleen mijn voeten, maar ook mijn handen en mijn hoofd.'

10. Maar Jezus antwoordde:

‘Wie in bad is geweest, is helemaal gezuiverd;
buiten de voeten hoeft hij niets meer te wassen.
Zo zijn ook jullie gezuiverd – hoewel niet allemaal.’

11. Hij wist namelijk wie Hem zou overleveren;
daarom zei Hij: ‘Jullie zijn niet allemaal gezuiverd.’

12. Toen Hij hun voeten had gewassen en zijn bovenkleden had aangetrokken, nam Hij weer
aan tafel plaats en zei: ‘Begrijpen jullie wat Ik gedaan heb?’

13. Jullie noemen Mij meester en Heer, en terecht, want dat ben Ik.

14. Welnu, als Ik, jullie Heer en meester, jullie voeten heb gewassen, dan behoren jullie ook
elkaar de voeten te wassen.

15. Ik heb jullie het voorbeeld gegeven:
je moet doen zoals Ik voor jullie heb gedaan.

16. Waarachtig, Ik verzeker jullie:
een knecht is niet meer dan zijn meester,
en een gezant niet meer dan degene die hem zendt.

17. Nu je dat weet: gelukkig ben je als je er ook naar handelt.

18. Ik kan dit niet van jullie allemaal zeggen: Ik weet wat voor mensen Ik heb uitgekozen.
Maar de Schrift moet in vervulling gaan: Hij die mijn brood eet, heeft zich tegen Mij
gekeerd.

19. Ik zeg het jullie dus nu al, voordat het zover is, dan zul je, als het zover is, geloven dat Ik
het ben.

20. Waarachtig, Ik verzeker jullie: wie iemand opneemt die Ik gezonden heb, neemt Mij op;
en wie Mij opneemt, neemt Hem op die Mij gezonden heeft.’

Zingen Lied 502:1 “Ik wil jou van harte dienen”

Lezen Jesaja 53:5 (Willibrord)

Jezus geeft in Zijn lijden en sterven het ultieme voorbeeld van dienstbaarheid. Iets dat in Jesaja 53:5
al voorspeld werd. Daar staat namelijk:

5. Hij werd gestraft; ons bracht het vrede

Gestraft, terwijl Hij de koning van alles was. Een knecht geworden om ons te dienen. Laten we
daarover zingen.

Zingen Lied 199: 1, 4 “Hij kwam bij ons, heel gewoon”

Overdenking

Johannes kent niet zoals de andere evangeliën het verhaal van het laatste avondmaal; het verhaal
van het brood en de wijn. Johannes geeft ons in plaats daarvan als enige het verhaal dat we net
gelezen hebben. Het verhaal van de voetwassing. Het wassen van voeten was een dagelijks ritueel
bij maaltijden. Voor mensen in die tijd was het de gewoonste zaak van de wereld. Men droeg open
sandalen of wat we nu slippers zouden noemen. De straten waren vaak niet geplaveid, door de
Romeinen werd daar pas echt een begin mee gemaakt. Keizerlijke koeriers en legers waren daarmee
namelijk sneller op hun plaats. Deze routes liepen naar het centrum van de wereld: Rome. Vandaar
ook het bekende spreekwoord: “alle wegen leiden naar Rome.”

De wegen waren stoffig, maar nog erger dan het stof waren het afval en de resten die dieren
achterlieten op de weg. Je kan je voorstellen dat je voeten er naar een dag lopen niet zo heel schoon
meer uitzagen. Tijdens het eten was dat vooral onprettig. Men lag namelijk op banken aan de
eettafel. Dus je voeten lagen veelal op hetzelfde niveau als je gezicht. Naast het onprettige gezicht,
rook het ook niet zo lekker. Vandaar dat we in de bijbel lezen over het wassen en zalven van
voeten. Dit laatste gebeurde dan met een lekker ruikende olie. Het wassen van voeten was echt
slavenwerk. En als het niet gebeurde, was dat een overtreding van de regels van gastvrijheid.
Gastvrijheid is in de Bijbelse cultuur heel belangrijk. Het delen van je maaltijd is daarbij een

hoogtepunt. Als van Jezus wordt gezegd dat hij met tollenaars en prostituees aan tafel gaat, betekent dat wel wat meer dan dat je tegenwoordig met iemand een hapje zou gaan eten. In ons verhaal is Jezus met Zijn discipelen aan het eten. Aan de verwijzingen die door Johannes worden gegeven kunnen we aannemen dat dit het laatste pesachmaal is, zoals we dat in de andere evangeliën ook tegenkomen. Jezus heeft een bovenzaal geregeld en alles is door de discipelen klaargemaakt. Er is alleen geen slaaf die de voeten schoonmaakt. Zijn de discipelen dat vergeten? Waren ze er niet vanwege alle andere pesachmaaltijden in Jeruzalem? Was de maaltijd geheim? Of heeft Jezus het zo geregeld?

Als we kijken naar de introductie van Johannes op het lijdensverhaal in vers 1 is dat laatste niet eens zo'n vreemde gedachte. Jezus is op de hoogte van wat er gaat gebeuren. Hij is de regisseur van dit laatste stuk van Zijn leven. Hij weet dat de profetieën van Zijn lijden, sterven en opstaan vervuld moeten worden. Hij weet dat Hij na het eten verraden wordt. Zoals Hij zelf zegt: Niet alle discipelen zijn gezuiverd. Maar ook met die discipel zit Hij hier aan tafel, ook hem wast Hij de voeten. Wat een laatste avondmaal! Hoe zou die avond gegaan zijn?

De discipelen hadden het niet verwacht.

Zij zijn aan het eten, aan het praten met elkaar. Hebben het misschien nog steeds over wie de meeste is. Over wie aan de rechterhand van Jezus mag zitten. Zijn misschien nog aan het mopperen over de tafelschikking. Wellicht hebben ze het over de maaltijd, over hoe alles smaakt. Zouden ze het hebben over waar dit pesachmaal voor staat? Over dat oude verhaal van de uittocht uit Egypte? Over de wonderen die God toen deed? Alle gangen en ingrediënten herinneren aan die tijd. Pesach: de Israëlieten zijn vrij! Niet meer leven in angst of onderdrukking. Geen vreemdeling meer zijn. Geen slavernij meer!

Opeens staat Jezus op. Iedereen heeft vast opgekeken van zijn eten. Jezus doet zijn bovenkleed uit. We weten van de kruisiging dat dit een kostbaar kleed was: het was uit één stuk. In plaats van dit dure kleed doet Hij een linnen doek als schort voor. De discipelen moeten met verbazing gekeken hebben. Misschien schaamden ze zich, misschien dachten ze: wat gaat Hij doen? Of misschien waren ze door alle wonderen van Jezus al heel wat gewend en letten ze alleen maar op wat Jezus nu weer ging doen.

Jezus giet water in een kom en gaat dan de voeten van alle discipelen langs. Steeds knielt Hij bij een leerling neer. Terwijl deze gemakkelijk op de bank ligt, is Jezus geknield zijn voeten aan het wassen. Hij wast ze met Zijn handen; haalt alle viezigheid eraf en droogt ze daarna met Zijn schort af.

Petrus is niet de eerste, hij heeft kunnen nadenken over wat er gebeurt. De anderen zijn misschien nog verrast, maar hij is voorbereid. Petrus toont zich van zijn vurige kant. Hij heeft misschien zijn voeten snel weggetrokken. "Heer, gaat ú mij de voeten wassen?!" U, de koning, de Messias? Onze Rabbi; onze meester? Dat klopt niet. Dat zal Hij nooit in de eeuwigheid toestaan. De al gewaste discipelen voelen zich opgelaten of beschaamd. Anderen knikken misschien en trekken ook hun voeten van het voeteneind weg. Petrus heeft gelijk: dat kan niet!

Petrus staat in het middelpunt van de belangstelling. Dit is Petrus op en top! Hij spreekt krachtige taal: nooit in de eeuwigheid! Jezus zal voor Hem niet hoeven te knielen, Hij zal Hem niet hoeven schoon te wassen. Jezus hoeft Hem niet te dienen. Jezus zal geen slaaf zijn. Dat laat Petrus niet toe. Het liefst blijft hij met vieze voeten aan tafel.

Maar dat kan bij Jezus niet: Als je bij Jezus wilt horen; als je bij Hem wilt zijn, met Hem aan Zijn tafel wilt eten, dan moet je je door Hem de voeten laten wassen. Nou, als het zo zit, dan wil Petrus wel helemaal door Jezus gewassen worden. Je ziet Petrus al aan zijn bovenkleed trekken. Hup uit!

Misschien knikken de andere discipelen weer, gaat er een zucht van verlichting door de gewaste discipelen en beginnen anderen ook al aan hun bovenkleren te trekken.

Maar dat is voor Jezus niet de bedoeling. Jezus verwijst naar de rituele reiniging in de tempel. Een procedure die voor de discipelen wel bekend moet zijn. Voordat je ging offeren in de tempel moest je je helemaal laten wassen: je moest je baden. Daarna liep je echter over het plein naar de offerplek en werden je voeten weer stoffig en vies. Bij de offerplek hoefden je voeten dan alleen nog gewassen te worden, de rest was al gedaan. Jezus geeft met deze verwijzing aan de voetwassing een diepere betekenis mee. Hij wijst ermee naar het rein worden voor God. Je zonden moeten afgewassen worden. En alleen Jezus kan dat doen. Door Zijn lijden, sterven en opstaan. Johannes wijst al hierop aan het begin van de voetwassing. Hij schrijft: "Jezus, die wist dat de Vader Hem alles in handen had gegeven en dat Hij van God gekomen was en naar God zou teruggaan..." Met die volmacht doet Jezus dit. Jezus, de hoogste koning, de Heer over alles, die alles in Zijn macht heeft, waar iedereen voor moet en uiteindelijk zal buigen. Voor dat Hij naar de Hemel gaat, gaat Hij hier door het stof. Dit is meer dan alleen het schoonmaken van voeten.

Als Jezus gaat zitten, vraagt Hij dan ook of iemand dit begrepen heeft. De discipelen moeten vast hun ideeën en interpretaties hebben gehad. Dachten ze misschien dat de grond zondig was of hun voeten onrein? Dat ze alleen met hun voeten verkeerde dingen deden? Of zagen ze de link met het pesachmaal en het offerlam? Jezus doet dan een schokkende uitspraak. Voor ons klinkt hij niet zo vreemd meer, denk ik. We hebben het al zo vaak gelezen en gehoord. Jezus is hun meester en Hij wast als hun dienaar de voeten. Op deze manier moeten ze bij elkaar ook de voeten wassen. Als je bedenkt wat dat in die tijd betekend moet hebben! Zo'n vuil karweitje bij iemand anders doen! Je verlagen tot iemands voeten! Op je knieën gaan en het vuil met je schone handen weghalen! Echte slavenarbeid doen! Weer terug naar Egypte, maar nu vrijwillig?

De context van het pesachmaal en Jezus' komende lijden kan ons niet ontgaan zijn. Johannes wijst er steeds op; Jezus weet wat er gaat komen. Tijdens dit pesachmaal, met het offerlam op tafel, offert Jezus zich op. Hij vernedert zich voor de discipelen. Hij vernedert zich voor ons. Deze koning gaat op de knieën, Hij buigt om onze dagelijkse vuiligheid weg te wassen. De vuiligheid die we elke dag op onze levenswandel opdoen wil Hij van onze voeten afwassen. Met Zijn blote handen wast Hij alles weg. Voordat wij aan tafel bij Hem mogen is dat nodig. Voordat we met hem mogen eten van het brood en drinken van de wijn wil Hij ons reinigen van ons opgedane vuil. Elke keer weer. Hij wil dat doen, daar is Hij voor gekomen. Hij wist dat Hij dit moest gaan doen, dat laat deze voetwassing duidelijk zien. Hij koos ervoor. Hij koos voor jou en mij. Je voeten niet laten wassen - zoals Petrus voorstelt - is dan geen optie, dan hoor je niet bij Hem.

Dat dit niet zonder gevolg kan zijn, maakt Jezus wel duidelijk in de rest van Zijn uitleg. Dit is een voorbeeld om na te volgen. Ook wij moeten door het stof gaan; elkaars dienaren zijn. Bij elkaar het vuil wegwassen, elke keer weer. Niet omdat wij het nu zo goed weten of beter doen, maar uit dienstbaarheid, omdat ons dat is voorgedaan op een alles overtreffende manier. Of moet ik zeggen: op de meest vernederende manier?

Muzikaal intermezzo

Gebed

Jezus,

In die bovenzaal

was U bereid

om Uzelf op te offeren.

Na wat U voor ons gedaan heeft,

Wat kunnen wij anders dan U groot maken?
Wat kunnen wij anders dan dankbaar zijn?

Na wat U voor ons gedaan heeft,
Wat kunnen wij anders dan bij U willen horen?
Wat kunnen wij anders dan aan Uw tafel gaan?

Jezus,
In die donkere nacht
waste U de voeten
en ging door het stof.

Na wat U voor ons gedaan heeft,
Wat kunnen wij anders dan onze voeten aanbieden?
Wat kunnen wij anders dan ons vuil laten afwassen?

Na wat U voor ons gedaan heeft,
Wat kunnen wij anders dan voor U knielen?
Wat kunnen wij anders dan ons klein maken?

Jezus,
U bent de heer
Die zich vernederde
Voor Uw dienaren

Na wat U voor ons gedaan heeft,
Wat kunnen wij anders dan Uw voorbeeld volgen?
Wat kunnen wij anders dan ons aan elkaar geven?
Wat kunnen wij anders dan elkaar dienen?

Jezus,
U ging tot het uiterste.
Voor ons.
Omdat U van ons hield.

Na wat U gedaan heeft,
Wat kunnen wij anders dan...

Amen

Zingen   Opwekking 582 "Jezus, alles geef ik U"
Laten we afsluitend Opwekking 582 zingen.